

Pracownia Projektowania Przestrzennego

05-502 Piaseczno, ul. Lechitów 3, tel. 22 757 53 18, 606 79 44 39, e-mail: pape@op.pl

---

Koncepcja rewaloryzacji zabytkowego parku w Złotokłosie

opracowała; mgr inż. Dorota Pape

Piaseczno, wrzesień 2017

TEMAT :

KONCEPCJA REWALORYZACJI PARKU W ŻŁOTOKŁOSIE

INWESTOR :

Urząd Miasta i Gminy Piaseczno

ul. Kościuszki 5

05-500 Piaseczno

PROJEKTANT :

Pracownia Projektowania Przestrzennego

05-502 Piaseczno, ul. Lechitów 3, tel. 22 757 53 18, 606 79 44 39, e-mail: pape@op.pl

PODSTAWA OPRACOWANIA

UMOWA o prace projektowe zawarta w dniu 24. 07. 2017 roku

MATERIAŁY WYJŚCIOWE:

MAPA SYTUACYJNO - WYSOKOŚCIOWA w skali 1:500 z 30 sierpnia 2017 roku

1. Wykaz kolejnych właścicieli

...”Szczaki (Dobra Szczaki przyp. autorki) nie zmieniły swej nazwy, co najmniej od XVI w. Stanowiły własność szlachecką.

W 1580 roku należały do Franciszka i Serafina de Szczaki oraz Jana i Stanisława Turowskich...

Do 1778r. należały do Wojciecha Szamockiego. W tym też roku, na mocy testamentu, odziedziczył je bratanek Wojciecha Antoni Szamocki, kawaler maltański, mieszkający we własnych dobrach Duchnice (obecnie w gminie Ożarów Mazowiecki). Trudna sytuacja gospodarcza i za długi majątku spowodowały zajęcie i "zaaresztowanie" dobra przez komornika przy Sadzie Apelacyjnym Królestwa Polskiego. Szamocki pogodził się z tamtą sytuacją tłumacząc, że "jest przymuszony do sprzedaży przez nader krytyczne czasy, które go postawiły w stanie niewypłacalności".

W 1822 r. odbywała się publiczna licytacja majątku, składającego się z dworu ziemiańskiego Szczaki z Wola Mroczkowa i części Wólki Prackiej....Nabywca wyżej opisanego majątku został (za sumę 141.000 zł) Karol Woyd - prezydent Warszawy w latach 1816 - 1830.

Karol Fryderyk Mieczysław Woyda pochodził z Leszna w Wielkim Księstwie Poznańskim, był wyznania ewangelicko-reformowanego, nosił tytuł: tajnego radcy, senatora, kawalera orderów Świętego Włodzimierza II Klasy, Świętej Anny I Klasy i Świętego Stanisława I Klasy. Za służalczość wobec władz cesarskich i zgromadzenie dużego majątku dzięki sprawowanym funkcjom, był znienawidzony przez społeczność warszawska.

Po jego śmierci w 1846 r. dobra Szczaki znalazły się w rękach wdowy Teresy z Kuźniczków Woydowej i ich pięciorga dzieci.

W wyniku układów rodzinnych, w 1847 r. majątek wykupił za 300.000 rubli srebrnych Kazimierz Woyda, syn Karola i Teresy, późniejszy prezydent Warszawy (w latach 1862 - 1863). W rękach Woydów Szczaki pozostały przez 40 lat.

W 1855 r. Kazimierz Woyda założył Folwark Henryków.

W 1861 r. Kazimierz sprzedał je za 77.000 rubli srebrem pannie Emilii Michałowskiej, która wkrótce wyszła za mąż za Michała Miereckiego.

Po śmierci pani Emilii Michałowskiej w 1867 r. majątek przeszedł na wdowca Michała oraz trójkę dzieci: Józefa Piotra Korneliusza, Konstancję Zofie Julie i Jana Apoloniusza Aleksandra. Michał Mierecki zadłużył się m.in. u kupca warszawskiego Ideli Bernsteina. Nie był w stanie zwrócić kwoty 4000 rubli z procentami i dobra zostały zlicytowane.

W 1868 r. nabył je główny wierzyciel Idela Bornstein. Z tego okresu pochodzi drugi pełny opis majątku.

W tym samym 1867 r. na mocy ukazu carskiego uwłaszczono chłopów.... W wyniku reformy grunty majątku Szczaki uszczuplone zostały o osadę szkolną i wygon, stanowiącą wspólną własność mieszkańców wsi.

W 1874 r. zakończony został ostatecznie spór graniczny między dobrami Prace Duże a Szczakami. Rozstrzygnięcie przyniosło powiększenie terytorium opisywanego majątku ziemskiego.

Idela Bernstein był właścicielem dóbr Szczaki przez 3 lata, aż do śmierci. Po nim majątek odziedziczyły dzieci 3 synów i 3 córki.

Współwłaściciele sprzedali całość w 1873 r. Marcelemu Watraszewskiemu, po czym Feliks Bernstein, jeden z synów Ideli, odkupił w 1874 r. folwark Henryków. W sześć lat później właścicielka majątku Henryków stała się Anna Michałowska, żona Franciszka.

W 1883 r. sprzedała go Teofilowi Pilitowskiemu, który w trzy lata później zawarł kontrakt sprzedaży z Janem i Rozalią małżonkami Rożensztaj.

Po Marcelim Watraszewskim byli to: January Wojciechowski (od 1878 r.), Roman Srzednicki (w 1881 r.), Jan Erlich (1880 - 1881), Antoni i Tekla małżonkowie Ogulewicz - Markowscy (1881 - 1882), Justyn Czarnowski (1884 - 1896).

W 1890 r. Małżonkowie sprzedali Henryków wraz z Janowem w 1889 r. Kazimierzowi Szykiewiczowi za 43.500 rubli srebrem.

W 1895 r. do Henrykowa przyłączono folwark Janów Henrykowski, który w 1888 r. oddzielono od dóbr Prace Duże.

W 1896 r. właścicielem majątku. został Jan Orsetti. Rodzina Orsettich herbu Złotokłos pochodziła z Włoch, z miasta Lukka. Pierwszym reprezentantem tej rodziny, który przybył do Polski był Wilhem, kupiec i bankier krakowski (złożył znaczną sumę pieniędzy w Polsce na potrzeby wojenne). Posiadał szlachectwo nadane mu przez cesarza Ferdynanda II. Indygenat otrzymał od króla Jana Kazimierza w 1659 r.

W 1919 r. Towarzystwo Akcyjne Warszawskich dróg Żelaznych Dojazdowych wykupiło ponad 6 morgów gruntu z dóbr Szczaki. Dla wygody Jana Orsettiego zobowiązało się urządzić stację drogi żelaznej oraz cztery przejazdy.

Podczas pierwszego Powszechnego Spisu Ludności R.P. w dniu 30 września 1921 roku wieś Szczaki liczyła 38 budynków mieszkalnych i 266 mieszkańców (142 mężczyzn i 124 kobiety). W folwarku Szczaki znajdowało się 5 domów, zamieszkałych przez 45 mężczyzn i 40 kobiet, a w folwarku Henryków 4 budynków, 25 mężczyzn i 39 kobiet. Parcelację Szczak rozpoczął w połowie lat dwudziestych Jan Orsetti, zgodnie z planami sporządzonymi przez geodetów Zadrowskiego w 1924 r. i Kłockowskiego w 1925 r. Przed podziałem obszar majątku wynosił ok. 462 ha. Grunty podlegające sprzedaży przeznaczono na parcele letniskowo - budowlane. Takie były początki Złotokłosu, obszar parcelacji, później osiedla, którego nazwa pochodzi od herbu właścicieli Szczak. W 1924 r. Orsetti otrzymał pozwolenie na parcelowanie 105.26 ha (Letnisko Złotokłos), a w rok później 79 ha (Letnisko Złotokłos A).

Po śmierci Jana Orsettiego, w 1927 r. dobra Szczaki przeszły w drodze spadku na jego żonę Cecylię.

W 1929 r. część folwarku o powierzchni ponad 18 ha kupił Franciszek Ksawery Różycki, właściciel Henrykowa. Folwark Szczaki z łąkami, stanowiącymi enklawę w obrębie Henrykowa, był zadłużony w Towarzystwie Kredytowym Ziemskim. W dniu 6 października 1930 r. na wniosek głównego wierzyciela miał być wystawiony na licytację w Warszawie. Wówczas właścicielka folwarku podjęła starania w kierunku dalszej parcelacji. Dyrekcja Główna T.K.Z. Zarządziła przerwanie kroków egzekucyjnych przeciwko dobrom Szczaki, liczącym, wówczas 282 ha.

W folwarku Szczaki zatrudnieni byli na stałe: karbowy, 4 fernali i stróż. Oprócz sześciu stałych pracowników, przy zwiększonych pracach polowych: siewie, pieleniu, podczas żniw i kopaniu kartofli najmowano pracowników sezonowych.

Wydział Sejmiku Grójeckiego w 1931 r. uchwalił plan zabudowania dla osiedla "Letnisko Złotokłos B" o obszarze ponad 97 ha. Zezwolenia sprzedaż działek wydał Okręgowy Urząd Ziemski w Warszawie.

Zarząd terenów "Osiedle Złotokłos" znajdował się w Warszawie przy al. Jerozolimskich 21 ....

W 1935 r. nowym właścicielem folwarku Szczaki z Łakami stał się hrabia Wojciech Rostworowski. Majątek liczył wówczas 166 ha 5488 m kwadratowych. Jeszcze w roku zakupu jego posiadacz uzyskał zezwolenie starosty powiatowego w Grójcu na parcelację obszaru 48 ha. Na 21 działek, położonych w północnej części folwarku. (Zezwolenie na parcelację Henrykowa przez Franciszka Ksawerego Różyckiego wydane w 1939 r.)

W 1945 r. erygowano parafię Matki Bożej Łaskawej w Złotokłosie (obecnie w dekanacie Tarczyńskim). Do parafii należą miejscowości: Henryków, Korzeniówka, Maryłka, Szczaki, Wólka Pracka, Zawady i Złotokłos. Do 1867 r. Szczaki należały do gminy Szczaki, od 1867 r. do 1952 r. do gminy Komorniki z siedzibą urzędu w Tarcynie, w powiecie Grójeckim.

Z dniem 1 lipca 1952 r. gromadę Szczaki i Złotokłos włączono do nowo powstałej gminy Głusków w powiecie piaseczyńskim. Od początku 1955 r. Złotokłos stał się siedzibą Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej. Zakres terytorialnego działania tego urzędu obejmował: Henryków, kolonie Henryków A i Henryków Uroczę, kolonie Nadrzeczce, Ronów, osadę Struga, Szczaki, Wólkę Pracka, Zawady i osadę Złotokłos. Po likwidacji tej gromady na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych Henryków którego część nosiła nazwę Uroczę, Szczaki i Złotokłos włączono do gromady Głusków. Po likwidacji gromad w Polsce, z dniem 1 stycznia 1973 r. wymienione miejscowości znalazły się w granicach gminy Piaseczno.”...¹

2. Przemiany, Analiza wiekowa drzewostanu.

Po analizie wykazu kolejnych właścicieli majątku, oraz w oparciu o wiek drzewostanu określony na podstawie opracowania Cezarego Pacyniaka „Najstarsze drzewa w Polsce Przewodnik”² wyznaczono pięć przedziałów wiekowych tj.

O – drzewa posadzone przed 1822 rokiem

I - drzewa posadzone w latach 1822-1861 Rodzina Woyda (w okresie 1861-1896 majątek wielokrotnie zmieniał właścicieli, więc nie prowadzono żadnych prac ogrodniczych)

¹ <http://www.zlotoklos.pl/>

² Cezary Pacyniak „Najstarsze drzewa w Polsce Przewodnik PTTK „Kraj” Warszawa 1992 rok.

- II - drzewa posadzone w latach 1896-1929 Rodzina Orsetti
 III - drzewa posadzone w latach 1929-1935 Rodzina Różyckich/Orsetti
 IV - drzewa posadzone w latach 1935-1945 Rodzina Rostworowskich
 V - drzewa posadzone po 1945 roku.

Od XVI w. Szczaki stanowiły własność szlachecką. Niewątpliwie istniała też siedziba szlachecka, ale na temat jej wyglądu nie ma danych.

W 1822 r. odbywała się publiczna licytacja majątku. Opisano, że na terenie istniał drewniany dwór w złym stanie i zabudowania folwarczne.

*...”W 1822 r. odbywała się publiczna licytacja majątku, składającego się z dworu ziemiańskiego Szczaki z Wola Mroczkowa i częścią Wólki Prackiej. Przy okazji licytacji sporządzono opis majątku. Największy z budynków zwany dworem był parterowy, drewniany, budowany na zrąb i kryty gontem ze strychem i dwuczęściową sienią. Dom był już wówczas stary i wymagający remontu. W podobnym stanie znajdował się "dom folwarczny" przeznaczony dla służby. Był to budynek murowany, pobielony wapnem, pokryty gontem i słomą. W środku znajdowały się 4 izby, komora i sień. Stary i "zdezcelowany" był też browar. Domek ten był murowany, kryty gontem, z 1 izbą mieszkalną. Z urządzeń do warzenia piwa pozostał tylko "miedziany garniec wężowy o jednej rurze bez pokrywy". Do całości zabudowań należały jeszcze; spichlerz, 2 stodoły, pusta obora z zawalonym słomianym dachem, wołowina z chlewkami (z uszkodzonym dachem), chlew, i stajnia wielka w dobrym stanie, kuźnia z izbą mieszkalną i komora oraz studnia drewniana, cembrowa z żurawiem. W majątku był sad, dwa ogrody warzywne i kartoflisko. Do dworu należała również karczma. Budynek gospody był drewniany, kryty słomą, po remoncie. Wewnątrz znajdowały się 4 izby mieszkalne i sień, obok stajnia zajeżdżna. Według przed licytacyjnego opisu, we wsi Szczaki było siedem pojedynczych, drewnianych chałup i jedna podwójna, 9 "stodólek jednoklepkowych", 9 "obórek z chlewikami i różnymi zakładkami". Ogrodzenia "wszelkie we wsi Szczaki były z płotów chruścianych i rzerdzianych, stare oraz przy zabudowaniach dworskich kawał parkanu sosnowego znajdował się". W dobrach mieszkało, oprócz ogrodników i różnych pracowników czasowych, 16 włościan. W Szczakach było 5 chłopów cało rocznych (zobowiązanych do 6 dni pańszczyzny w tygodniu) i 6 porolnych (3 dni pańszczyzny). Pozostali wacianie byli osiedleni w Wólce Prackiej i Woli Mroczkowskiej. Druga z wyżej wymienionych miejscowości istniała już w połowie XVI w. Położona była na lewym brzegu Jeziora, na wysokości dobór Toskich. Mroczkowa Wola stopniowo znika i nie jest wymieniona w wykazie miejscowości województwa warszawskiego z 1921 r. Tymczasem jednak w 1822 r. znajdował się tam młyn wodny o dwóch kołach i trzecim od jagielnika. Folusz do sukna, o jednym kole był pusty i nieużywany, stary i potrzebujący reperacji. W młynie były 2 izby mieszkalne. W samej wsi stało 7 chałup, 5 stodólek oraz piec obórek z chlewiskami i stajenkami.”...*³

Do dnia dzisiejszego z tego okresu zachowały się stare dęby świadczące o istnieniu parku. Drzewa te uznano za pomniki przyrody.

Nr	Gatunek	Obwód (cm)	Średnica korony(m)	Wysokość (m)	Analiza wiekowa Lata (grupa wiekowa)
48	Quercus robur	417	15	25	256lat (O)
115	Quercus robur	327	15	25	200lat (O)

³ <http://www.zlotoklos.pl/>

155	Quercus robur	402	15	25	247 lat (O)
280	Quercus robur	497	25	22	305 lat (O)
281	Quercus robur	327	20	25	200 lat (O/I)
363	Quercus robur	367	25	25	225 lat (O)

W Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich pod hasłem Szczaki wymieniana jest wieś i folwark położone w powiecie grójeckim, gminie Komorniki, parafii Tarczyn w odległości 16 w od Grójca. W 1827 roku była tam 12 domów i 133 mieszkańców. W 1885 roku wymieniamy jest folwark szlachecki z altyn.(?) Henryków o powierzchni 832 mórg, w tym: gruntów ornych i ogrodów 614 mórg; łąk 64 mórg; pastwisk 127; nieużytków 27, oraz 10 budynków murowanych, 14 drewnianych. Wieś Szczaki osada licząca 30 mieszkańców i 346 mórg.⁴

Od 1822 roku właścicielem majątku była rodzina Woyda. Około 1840 r. ówczesny właściciel majątku Szczaki Karol Woyda zbudował na terenie dawnego parku dworskiego kaplicę (w obecnym kościele stanowi ona prezbiterium).⁵ Prawdopodobnie w tym okresie zbudował pałac i założył park. Wygląd majątku opisany został w lustracji z 1860 roku przy okazji sprzedaży. ...” Centralnym budynkiem folwarku był pałac murowany, piętrowy, kryty dachówka. Obok stała kaplica zbudowana z kamienia i pokryta blacha. W sąsiedztwie pałacu znajdowała się oficyna murowana, kryta gontem. Całość otaczały ogrody: angielski - o charakterze parkowym i owocowy. Na powierzchni około 7 morg znajdowało się "paręset drzew owocowych, krajowych moreli i brzoskwini około 15 sztuk, inspekty o 20 skrzyniach oszklonych oraz kanał woda napelniony i zarybiony". Do folwarku należały też rozliczne zabudowania gospodarcze: kurniki, stajnia z wozownią, spichlerz z murowaną piwnicą, 3 stodoły w tym jedna z kieratem, gorzelnia z piwnicami ("mielcuchem i aparatem"), budynek mieszczący w sobie młyn, angielski do robienia śruty i żelazny gniotak do słomy oraz piwnica - ziemianka. Do dworu należał też zarybiony staw. W folwarcznej kuźni pracował kowal Jan Grzeszczyk " za robotę płatny przez dwór od sztuki". W osobnym, drewnianym budynku krytym słomą mieszkali parobkowie." ...⁶ Do majątku należała cegielnia widoczna na mapie poniżej.

Mszczonów, Warka 1850 rok Mapa Kwatermistrzostwa Kol.IV Sek.IV Mszczonów, Warka, skala 1:126 000 .
<http://igrek.amzp.pl/>

⁴ Słownik geograficzny Królestwa Polskiego – słownik encyklopedyczny wydany w latach 1880–1902 w Warszawie przez Filipa Sulimierskiego, Bronisława Chlebowskiego i Władysława Walewskiego; T. XI str. 817

⁵ <http://www.zlotoklos.pl/>

⁶ Tamże.

Analiza załączonej mapy pozwala na stwierdzenie, że układ funkcjonalno-przestrzenny założenia w połowie XIX wieku był taki jak obecnie. Główny najazd do majątku prowadził od wschodu, od drogi łączącej Tarczyn z Piasecznem. Na mapie wyraźnie zaznaczone są nasadzenia alejowe. Taki układ sugeruje, że pałac zlokalizowany był na osi wjazdu. Późniejsza willa hr. Rostworowskiego najprawdopodobniej wzniesiona została na miejscu pałacu Karola Woydy.

Z tego okresu pochodzi 16 drzew parkowych wyznaczających wnętrza parkowe i zarys podjazdu. Poniżej wykaz drzew z tego okresu.

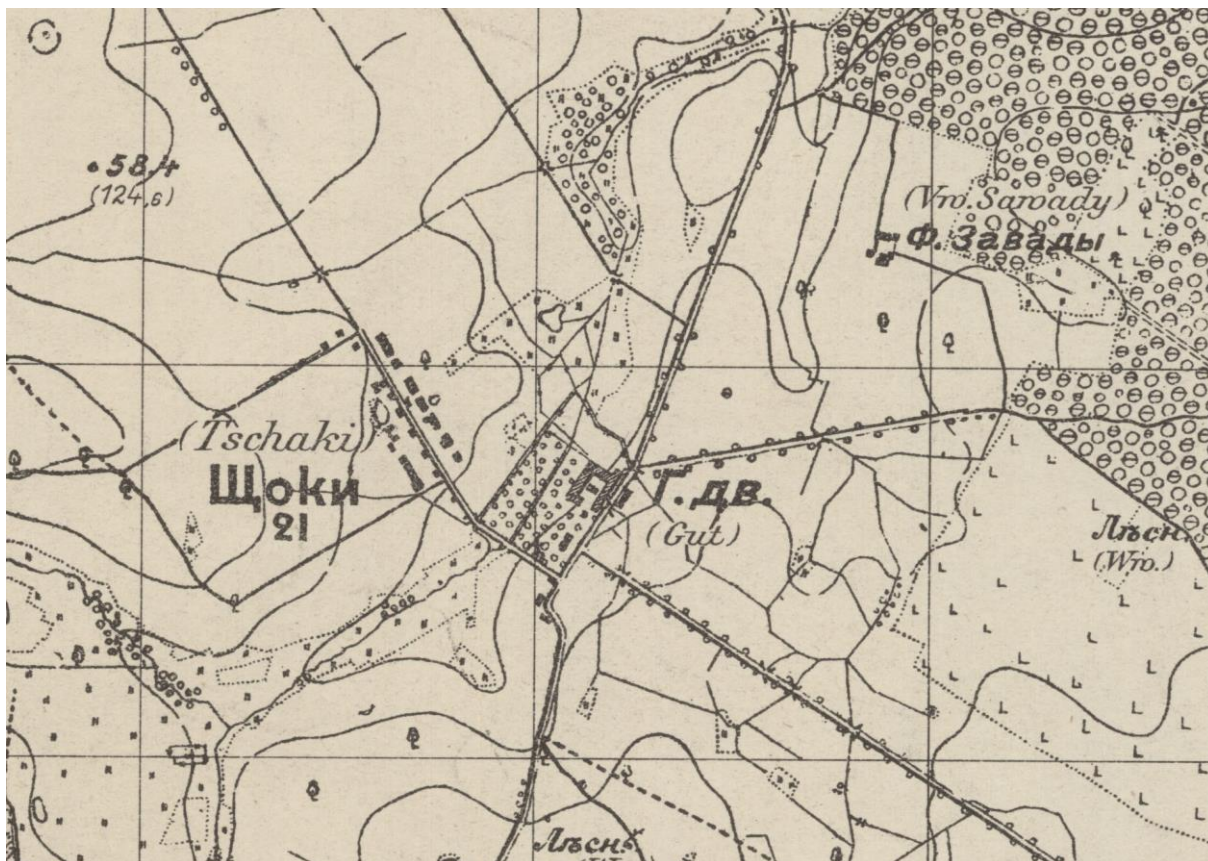
Nr	Gatunek	Obwód (cm)	Średnica korony (m)	Wysokość (m)	Analiza wiekowa Lata (grupa wiekowa)
14	Acer platanoides	248	12	20	134(I/II)
96	Quercus robur	296	15	25	182(I)
166	Quercus robur	273	15	25	167(I)
172	Acer platanoides	334	8	15	180(I)
227	Tilia cordata	284	12	20	157(I)
230	Tilia cordata	312	12	20	172(I)
241	Tilia cordata	250	7	15	138(I/II)
270	Quercus robur	266	20	25	163(I)
336	Acer platanoides	287	15	25	156(I)
337	Acer platanoides	273	10	25	147(I/II)
427	Quercus robur	231	15	25	142(I/II)
439	Tilia cordata	348	18	25	192(I)
440	Tilia cordata	244	15	25	135(I/II)
460	Tilia cordata	306	12	15	169(I)
461	Tilia cordata	254	12	20	140(I/II)
631	Fraxinus excelsior	253	18	25	124(I/II)

Kolejne mapy pochodzą z 1911 i 1914 roku. W tym okresie od 1896 do 1927 roku majątek był w posiadaniu Jana Orsettiego, a do 1935 roku jego żony Cecylii.

Pomiar z marca 1911 roku skala 1:75 000, Warshau 3166. <http://igrek.amzp.pl/>

Gruppe Nowogeorgijewsk-Segrshe-Warschau Bl. 49 (2), XXIII 9-G z 1914 roku, (alt. XXIII 9-Ж), skala 1:25 000 West. Osteuropa - Niemieckie mapy zaboru rosyjskiego, I WŚ /1914 - 1919/
<http://igrek.amzp.pl/>

Na mapach wyraźnie widać układ przestrzenny. Założenie obejmowało znacznie większy obszar niż obecnie i obejmowało ok. 7,3 ha. W skład założenia wchodziły działki o nr ewidencyjnych; 36; 36/2; 37; 38/1; 41/2; 41/4; 41/5 (część stawu), 41/7; 41/8; 41/9; 41/10. Na osi wjazdu stał budynek-najprawdopodobniej pałac wzniesiony przez rodzinę Woyda. Przy zachodniej granicy widać kaplicę, a wschodni narożnik to folwark. Za folwarkiem od strony północnej także znajdował się park lub sad. Nie istniał staw tylko strumień przecinający park. Park niewątpliwie miał układ naturalistyczny z polanami ramowanymi grupami kwitnących krzewów. Niewątpliwie istniały także nasadzenia drzew iglastych. Z tego okresu pochodzą 44 drzewa.

Nr	Gatunek	Obwód (cm)	Średnica korony (m)	Wysokość (m)	Analiza wiekowa Lata (grupa wiekowa)
47	Acer platanoides	177	10	20	96(II)
59	Robinia pseudoacacia	189	10	20	88(II)
64	Robinia pseudoacacia	178	6	15	96(II)
79	Robinia pseudoacacia	201	10	25	93(II)
99	Larix decidua	206	7	25	119(II)
104	Acer platanoides	190	10	20	103(II)
110	Acer platanoides	188	10	20	102(II)
135	Acer platanoides	209	15	20	113(II)
136	Acer platanoides	169	10	20	91(II)

147	Robinia pseudoacacia	232	10	25	107(II)
152	Populus alba	340	12	25	97(II)
213	Tilia cordata	220	10	20	121(II)
215	Tilia cordata	218	10	20	121(II)
271	Fagus sylvatica	262	20	25	123(II)
297	Acer platanoides	171	10	25	92(II)
317	Acer platanoides	179	8	25	97(II)
328	Robinia pseudoacacia	200	10	20	93(II)
332	Aesculus hippocastanum	272	12	20	114(II)
334	Aesculus hippocastanum	295	20	20	124(II)
355	Tilia cordata	194	8	20	107(II)
356	Acer platanoides	235	15	20	127(II)
358	Aesculus hippocastanum	220	8	20	92(II)
360	Aesculus hippocastanum	251	15	20	105(II)
377	Populus alba	445	25	25	127(II)
405	Morus alba	170	5	10	98(II)
413	Populus alba	395	15	25	113(II)
443	Acer platanoides	163	7	20	88(II/III)
459	Tilia cordata	186	12	20	103(II)
505	Aesculus hippocastanum	279	15	20	117(II)
511	Quercus robur	152	10	20	93(II)
518	Tilia cordata	222	10	20	122(II)
547	Robinia pseudoacacia	252	12	20	117(II)
553	Quercus robur	180	10	25	110(II)
556	Quercus robur	159	12	25	97(II)
570	Quercus robur	165	12	25	101(II)
572	Quercus robur	144	12	25	88(II/III)
578	Quercus robur	155	10	25	95(II)
603	Acer platanoides	122,127,117	15	20	110(II)
604	Acer platanoides	200	12	20	108(II)
613	Robinia pseudoacacia	200	10	20	93(II)
616	Quercus robur	181	10	25	110(II)
628	Fraxinus excelsior	212	15	25	104(II)
629	Fraxinus excelsior	185	10	25	90(II)
632	Acer platanoides	213,221	10	25	119(II)

...”Osada powstała po I wojnie światowej w wyniku parcelacji w latach 1924-1935 dóbr Szczaki przez rodzinę Orsettich (herbu Złotokłos), a następnie hr. Wojciecha Rostworowskiego. Plany nawiązywały do anachronicznego już wtedy pomysłu utworzenia kolejnego miasta ogrodu, a hasło reklamujące kupno działek w Letnisku Złotokłos brzmiało: "pracuj w mieście, mieszkaj na wsi". Zaletami osady była dobre połączenie z Warszawą (dzięki motorowej Kolei Grójeckiej czas dojazdu do stolicy wynosił zaledwie 45 minut) oraz walory klimatyczne – w Złotokłosie miało powstać uzdrowisko kardiologiczne. Kryzys gospodarczy w latach dwudziestych, a następnie II wojna światowa pokrzyżowały te plany. Nie zrealizowano koncepcji miasta ogrodu, nie powstały parki, place ani Dom Ludowy....W

okresie powojennym Złotokłos zmienił swój charakter, bardziej przypominając wieś niż osadę letniskową. Stopniowa likwidacja Kolejki Grójeckiej dodatkowo spowolniła jego rozwój.”...⁷

Od początku XX wieku układ przestrzenny majątku nie uległ zmianie. Natomiast na mapie z 1932 roku nie ma pałacu. Być może był w złym stanie i został rozebrany.

Analiza wiekowa drzewostanu wykazała, że z okresu 1929-1935 pochodzi część nasadzeń parkowych. Jest to 15 drzew wymienionych poniżej.

Nr	Gatunek	Obwód (cm)	Średnica korony (m)	Wysokość (m)	Analiza wiekowa Lata (grupa wiekowa)
137	Acer platanoides	157	10	25	85(III)
146	Acer platanoides	163	12	25	88(III)
183	Robinia pseudoacacia	183	2x5	20	85(III)
217	Tilia cordata	150	12	20	83(III)
219	Carpinus betulus	182	10	20	84(III)
220	Carpinus betulus	174	10	20	82(III)
221	Tilia cordata	157	7	20	87(III)
362	Robinia pseudoacacia	180	8	20	83(III)
443	Acer platanoides	163	7	20	88(II/III)
489	Acer platanoides	159	9	20	86(III)
515	Acer platanoides	160	15	20	86(III)
523	Populus alba	292	15	25	83(III)
558	Quercus robur	141	10	25	86(III)
572	Quercus robur	144	12	25	88(II/III)
615	Quercus robur	136	5	20	83(III)

W tym okresie zaczęto regulację rzeki. Na mokradłach na północ od założenia powstał duży staw.

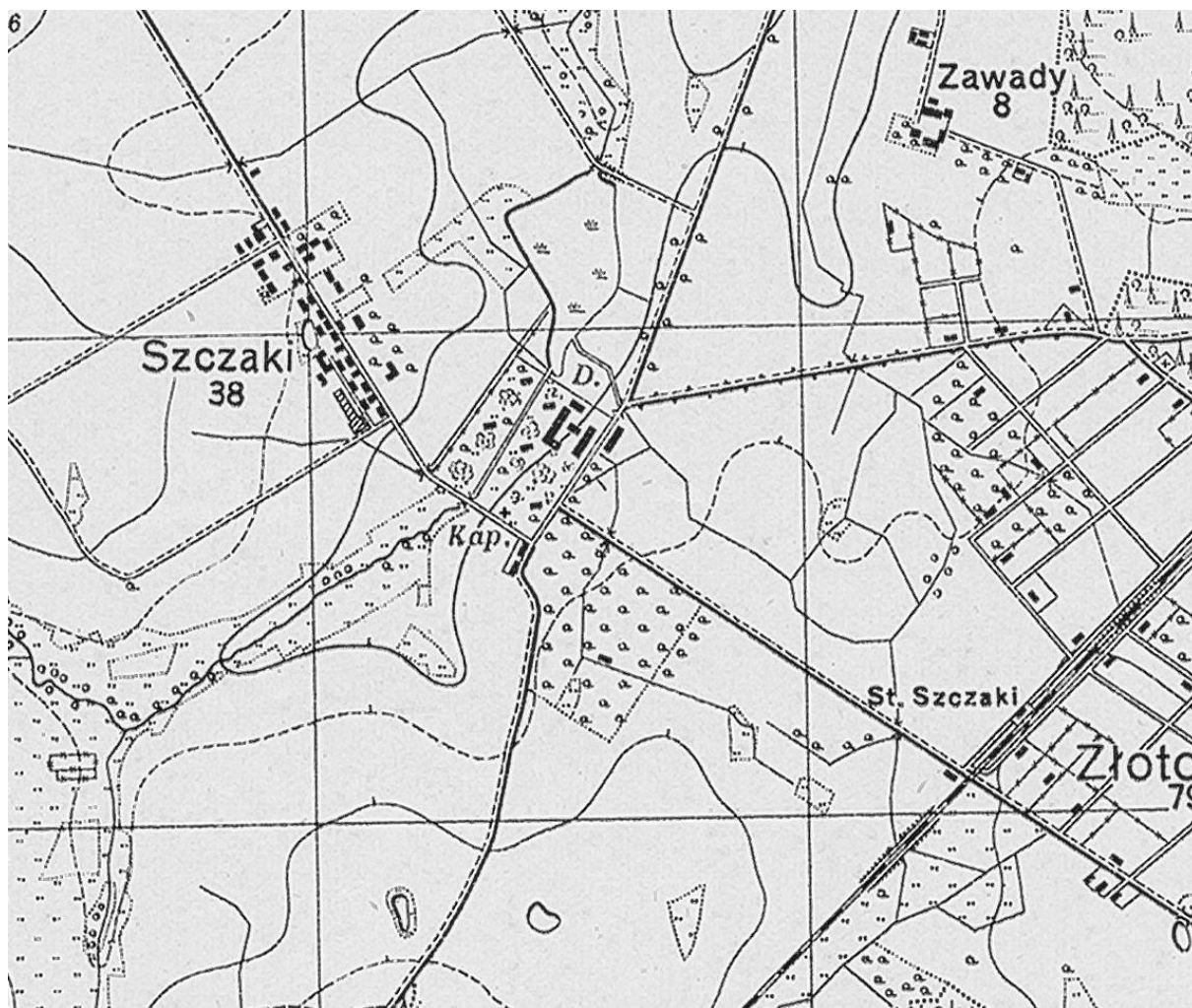
Wojciechowi Rostworowskiemu, właścicielowi majątku od 1935 roku, przypisuje się budowę modernistycznej willi. Powstała ona na miejscu wcześniejszego pałacu.⁸

„...Administratorem tego majątku uczynił swego bratanka hr. Antoniego Rostworowskiego człowieka wyjątkowo pobożnego. Właśnie z jego inicjatywy, w latach 1935-37 przy pomocy hr. Wojciecha Rostworowskiego i okolicznej ludności, a także przy współudziale ks. proboszcza Czesława Osziela z Tarczyna został wybudowany kościół w obecnym kształcie murowany z kamienia, jednonawowy, posiadający trzy ołtarze. Hr. Antoni Rostworowski zmarł w 1938r. a jego zasługi upamiętnia tablica umieszczona na ścianie wewnątrz kościoła. W nowo wybudowanym kościele nabożeństwa odbywały się w co drugą niedzielę, księża przyjeżdżali z Tarczyna.”...⁹

⁷ www. wikipedia

⁸ www. wikipedia

⁹ http://www.zlotoklos.pl/

Mapa WIG z 1932 roku w skali 1:25 000, Pas 40 słup 32 G. <http://igrek.amzp.pl/>

Analiza wiekowa drzewostanu wykazała, że z okresu 1935-1945 pochodzi tylko sześć drzew. Być może park nie wymagał przeprojektowania lub właściciel przed wybuchem II Wojny Światowej nie zdążył wykonać żadnych prac na terenie parku.

Poniżej wykaz drzew pochodzących z okresu 1935-1945.

Nr	Gatunek	Obwód (cm)	Średnica korony (m)	Wysokość (m)	Analiza wiekowa Lata (grupa wiekowa)
320	Acer platanoides	146	5	20	79(IV)
375	Robinia pseudoacacia	167	5	15	77(IV)
516	Acer platanoides	146	15	20	79(IV)
524	Acer platanoides	150	5	15	81(IV)
590	Robinia pseudoacacia	175	5	20	81(IV)
591	Robinia pseudoacacia	179	10	20	82(IV)

Modernistyczna willa hr. Rostworowskiego.

<http://www.korzeniowka.org>

...”Willa hrabiego Rostworowskiego, szumnie nazywana pałacem, przetrwała w dobrym stanie do końca XX wieku. W latach 1948-1992 była wykorzystywana, jako budynek szkolny (uczyły się tu dzieci z klas III-VIII SP w Złotokłosie). Gdy szkoła została przeniesiona do nowej siedziby, willa została całkowicie zdewastowana.”...¹⁰

W 2017 roku willa została rozebrana.

Po 1952 roku na terenie parku wykopano staw. Niewątpliwie wiązało się to z usunięciem wielu starych drzew.

Modernistyczna
willa zbudowana
przez hr.
Rostworowskiego.
Stan rozbiórki.
<http://wiadomosci.wprpiaseczno.pl/>

¹⁰ www. wikipedia

3. Analiza zachowania substancji zabytkowej.

Obszar założenia z 7,3 ha. zmniejszono do zaledwie 2 ha, a teren został podzielony pomiędzy różnych właścicieli. Do dnia dzisiejszego przetrwał kościół otoczony parkiem i kamienny budynek na terenie dawnego folwarku niestety należący już do prywatnego właściciela.

Wykopanie stawu spowodowało likwidację 2/3 obszaru parku. Na pozostałej części o powierzchni 2 ha. uczniowie szkoły sadzili drzewa. Praktycznie wszystkie polany i wnętrza parkowe zostały zasadzone. Obecnie, niektóre z tych nasadzeń osiągnęły znaczne rozmiary. Na terenie parku do dnia dzisiejszego dotrwała jedynie część starodrzewu. Mimo złych warunków fitosanitarnych i rozwojowi podrostu są w dość dobrym stanie. Nie zachowały się żadne ślady dróg.

4. Koncepcja rewaloryzacji parku

Ze względu na brak danych na temat wyglądu parku oraz zachowanie jedynie 1/3 jego powierzchni zdecydowano się na opracowanie nowej aranżacji nawiązującej stylistycznie do rozwiązań z połowy XIX wieku tj. do okresu, w którym założenie osiągnęło największą świetność. Ze względu na różne, czasami wręcz kolizyjne potrzeby mieszkańców – przyszłych użytkowników obiektu zdecydowano, że wschodnia część będzie przeznaczona na rekreację i aktywny wypoczynek oraz plac zabaw dla dzieci, natomiast część zachodnia w rejonie kościoła i centralna będzie dedykowana miłośnikom spacerów i biernego wypoczynku.

Ze względu na brak budynku, siedziby spajającej całość kompozycji zdecydowano się na zaznaczenie jej kształtu nawierzchnią. Na rzucie planu willi hrabiego Rostworowskiego zaplanowano ułożenie nawierzchni z płyt z uszlachetnionego betonu lub piaskowca. Na tym miejscu przewidziano lokalizację tablic przedstawiających historię majątku oraz ławeczki. Dla „uplastycznienia” miejsca, wzdłuż północnej „elewacji” zaprojektowano wysoki szpaler grabowy. Odstąpiono od projektowania podjazdu pod willę na rzecz ozdobnego kwietnika. Ze względu na brak budynku uznano podjazd, jako element całkowicie zbędny i nieuzasadniony kompozycyjnie. Zaprojektowany kwietnik zlokalizowano na osi dawnego wjazdu do rezydencji. Oś kompozycji dodatkowo podkreślono nasadzeniami kwiatowymi. Środkową część stanowi prostokątna rabata różana, a na skrajach dwa okrągłe, zdobione kwietniki. Jeden z nich zlokalizowany jest przed „willą” drugi za-od strony „elewacji” ogrodowej. Kwietnik od strony wjazdu zamykają półkoliste nasadzenia ozdobnych drzew w formie kulistej np. katalp. Całość spajają ścieżki, w które wkomponowano dwa wejścia na teren założenia, które są kontynuacją ciągów pieszych prowadzonych wzdłuż dawnej alei wjazdowej. Na przecięciach ścieżek wejściowych z poprzeczną ścieżką prowadzącą w kierunku miejsca na ognisko zaprojektowano okrągłe placyki, których środki zaakcentowano stożkowymi, wysokimi nasadzeniami krzewów iglastych.

Trzon układu komunikacyjnego to obwodnica zamykająca główne wnętrza parkowe. Od niej odchodzą; wejście na teren kościoła-podkreślone półkolistym placykiem i kwiatami; ścieżka prowadząca na plac zabaw dla dzieci, ścieżka nad staw, gdzie zlokalizowano drewniany pomost i ścieżka odchodząca w kierunku zachodniego wyjścia z parku. Na wschodnim skraju

głównej polany parkowej zinwentaryzowano pięć młodych lip posadzonych na okręgu. Zaadaptowano je do zaaranżowania altany z drzew w środku, której będzie placyk z ławką.

Nasadzenia

Na terenie wprowadzono dużą ilość krzewów. Pełnią one funkcje izolacyjne wygradzające obiekt od otaczających go dróg oraz wewnątrz samego założenia oddzielają miejsca o różnych funkcjach. Wprowadzono także, zgodnie z wymaganiami stylistycznymi epoki nasadzenia akcentujące skrzyżowania ścieżek parkowych.

W doborze gatunkowym krzewów przewiduje się krzewy kwitnące i owocujące - jaśminowce, kaliny, pigwowce, lilaki, żylistki, forsycje, złotlin, tawuły, róże, a w miejscach zacienionych – zimozielone rośliny okrywowe.

W projekcie zakłada się odsłonięcie przepięknego, dużego starego drzewostanu parkowego i potraktowanie go, jako dominanty. Jako materiał uzupełniający założono wykorzystanie istniejącego, powojennego materiału roślinnego, który jest zdrowy i prawidłowo rozwinięty. Dla uatrakcyjnienia składu gatunkowego drzewostanu przewiduje się wprowadzenia drzew iglastych i drzew egzotycznych.

Układ drogowy

Projektuje się ścieżki parkowe o nawierzchniach żwirowych i krawężnikach – Ekobord. Ze względu na małą skalę założenia i kameralność obiektu zdecydowano się na szerokość obwodnicy i pozostałych ścieżek 2,0 m. i szerokość „łączników” 1,5 m. i 1,2 m.

Mała architektura

Wypożyczenie parku obejmują: latarnie, ławki, kosze, stojaki na rowery, tablice informacyjne.

Latarnie zaplanowane są w parku w odległościach co 20 m. Szczegółowy projekt rozmieszczenia latarni będzie opracowany na etapie projektów technicznych.

Ławki zaplanowano pojedyncze, podwójne i w grupach na placach wypoczynkowych.

Kosze zaplanowano w sąsiedztwie ławek ale nie bezpośredni przy nich ,np. koło latarni.

Stojak na rowery zlokalizowano jedynie w rejonie placu z miejscem na ognisko. Założono, że ruch rowerowy na terenie parku jest niepożądany. Rowerzyści pozostawiają rowery w stojakach i nie zakłócają relaksu spacerującym. Tablice informacyjne będą zlokalizowane na placu, terenie dawnej willi.

Park w Piasecznie. Zdjęcie autorki

Latarnie stylizowane, jak na załączonym zdjęciu poniżej.

Wszystkie elementy małej architektury powinny stanowić jedność stylistyczną. Proponuje się zachowanie jednolitej kolorystyki czarnej i ciemnobrązowej.

Park w Piasecznie. Zdjęcie autorki

Na wodzie zaprojektowano pomost. Wygląd pomostu poniżej.

<http://natura.wm.pl/>

Plac zabaw

W północnej części parku projektuje się plac zabaw, do którego prowadzi główna pętla alei spacerowej, podążając tą aleją będzie można skręcić na niewielką palnę otuloną drzewami na miejsce zabaw dla dzieci i wypoczynku dla ich opiekunów.

Plac zabaw przeznaczony jest dla maluchów i średniaków, grupy wiekowe 2 - 5 i 6 -12 lat.

Projektuje się plac zabaw o naturalnym charakterze, drewniany. Dzięki naturalnym formom i kształtom urządzeń wykonanych z drewna robinii akacjowej – wyjątkowo wytrzymałej na warunki atmosferyczne i zużycie, elementy te będą się harmonijnie wtapiały w krajobraz i siedlisko parku. Będą stanowiły atrakcyjne miejsce pobytu dla wszystkich pokoleń.

Ideą tego typu placów zabaw jest kontakt z naturą oraz samodzielna ocena przez dzieci granic pomiędzy bezpieczeństwem a zabawą.

www.sik-holz.de/en

W koncepcji projektuje się plac zabaw o powierzchni niepełna 200 m², proponuje się zestaw zabawowy wyposażony w domek na palach ze zjeżdżalnią, huśtawkę podwójną, karuzelę 'Muchomorek', bujak 'Jeż'. Projektowana nawierzchnia to pole piaskowe lub wiór ujęte w drewnianą palisadę. Plac zabaw jest zaprojektowany w takim miejscu, że będzie mógł się rozrastać w miarę potrzeb lokalnej społeczności.

Miejsce na ognisko

Zaprojektowano owalny placzyk jako miejsce na ognisko. Placzyk o nawierzchni żwirowej z naturalnymi ławami z pni i miejscem na ognisko. Do rozważenia dwa rodzaje miejsca na ognisko. Pierwsze w obniżeniu wyłożone kamieniem. Drugie na podwyższeniu.

<http://deccoria.pl>

<http://magard.com>

Opracowała

mgr inż. Dorota Pape